

Latvijas Nacionālā bibliotēka

Preses apskats

24-11-2023

Sagatavoja:

Uzziņu un informācijas centrs

Informācijas pakalpojumu un SBA nodaļa

Bibliotēkas izaicinājums — sasniegt savu lasītāju

Paula Kārkluvalka

Zelta dzīve — strādāt bibliotēkā, pie siltas tējas tases lasīt jaunākos izdevumus un caur tiem izdzīvot tūkstošiem notikumu. Talsu Galvenās bibliotēkas vadītāja Rīta Alksbīrze gan atklāj, ka šis stereotips patiesībā neatspoguļo bibliotekāra ikdienu un nereti tieši bibliotekārs ir tas, kuram ir ļoti grūti atrast laiku, lai iepazītu jaunāko literatūru, jo daudz pūļu jāiegulda lasītāju piesaistē, kas nebūt nav viegls uzdevums brīdī, kad sabiedrības paradumi mainās un virsroku ņem digitālais saturs.

Rīta Alksbīrze bibliotēkas vadītājas amatu ieņem kopš 2021. gada augusta, tādēļ tikāmies uz sarunu, lai pārrunātu bibliotēkas aktualitātes un uzzinātu, vai izdevies īstenot to, kas bija iecerēts, stājoties amatā.

— Pastāstiet, kādas bija jūsu ieceres, stājoties amatā?

— Bija atklāta Talsu Galvenās bibliotēkas ēka, bija jāiepazīst darbinieki un telpas. Bijām ne tikai jaunās telpās, bet arī ieguvuši mūsdienu tehnoloģijas — 3D pildspalvas, 3D printeri, dronu. Viens no pirmajiem uzstādījumiem bija apgūt to lietošanu un šo ierīču izmantošanu piedāvāt iepazīt arī citiem, organizējot dažādus pasākumus, apmācības bērnēm un jauniešiem.

— Ar kādiem izaicinājumiem jums nākas saskarties ikdienas darbā?

— Bibliotēkas jaunās ēkas projekts īstenots jau esošā būvē, kas prasa pielāgošanos. Mēs priedāmies par, piemēram, konferenču zāli, ko piedāvāt gan citiem, gan arī pašiem izmantot pasākumu organizēšanai. Pielāgojot telpas pasākumiem, notiek mēbeļu pārstādīšana, lai atbrīvotu vietu. Tas ir izaicinājums, ar kuru jāsadzīvo. Piecus gadus pēc projekta īstenošanas ir ierobežotas iespējas ko mainīt. Ja viss būs labi, tad 2024. gads būs pēdējais no tiem

Rīta Alksbīrze bibliotēkas vadītājas amatu ieņem kopš 2021. gada augusta. Daiņa Kārkluvalka foto

un kādas lielākas izmaiņas varēsīm plānot pēc šī perioda beigām.

Jāpieņem, ka notiek nopietns darbs novadpētniecības jomā, tas ir liels darba apjoms. Esam uzsākuši darbu Digitālo objektu pārvaldības sistēmā (DOM) — tā ir Latvijas Nacionālās bibliotēkas veidota unikāla materiālu ilgtermiņa glabāšanas vieta. Digitalizējam un ieviešam DOM sistēmā kolekcijā «Talsu novadpētniecība» dažādus materiālus. Šajā projektā iesaistīsies arī mazās bibliotēkas, jo arī tajās glabājas vērtīgas vēstures liecības.

— Runājot par novadpētniecību, kādēļ pašlaik šis jautājums ir dienaskārtības augšgalā?

— Mērķtiecīgi digitalizējot novadpētniecības materiālus, veidojot jaunus piedāvājumus, mēs padarām šos materiālus lietotājiem pieejamākus.

Mums šobrīd novadpētniecības lasītavā ir problēmas ar telpām, lietotājs atnāk un nav kur skatīties šīs novadpētniecības mapes. Mums kā bibliotēkai ir jāapzinās, kā mēs izskatāmies, ko varam piedāvāt un kas ir jāuzlabo.

— Sociālajos tīklos dažādas dzimtu pētnieku grupas šķietami pēdējo gadu laikā kļuvis ļoti populāras un tajās nereti tiek pieminētas arī bibliotēkas

kā avoti, kur meklēt sev interesējošu informāciju. Vai ikdienā izjūtat, ka šie arhīvi interesē ne tikai pieredzējušus novadpētniekus, bet arī citus?

— Jā, tas ir aktuāli. Cilvēkiem interesē savā dzimtā. Tie, kas nāk uz novadpētniecības arhīvu, nav tikai novadpētnieki. Tie ir arī skolēni, kas veic savus zinātniskos pētnieciskos darbus, un jebkurš interesents, kurš vēlas ko uzzināt.

— Kāds Talsu novada Galvenajai bibliotēkai izskatās nākamais gads? Ko varam sagaidīt?

— Turpināsim iesākt un skatīsimies, ko vēl varam uzlabot bibliotēkas piedāvājumā. Turpināsies darbs ar novadpētniecības krājumu.

Ir jāpārskata komplektēšanas politika visām novada bibliotēkām, tas arī būs liels izaicinājums. Nākamajā gadā mums ir plānota akreditācija — gan novada bibliotēkām, gan galvenajai bibliotēkai. Novada bibliotēkām akreditācija notiks aprīlī, bet Talsu galvenajai bibliotēkai — septembrī. Līdz tam ir daudz kas jāpadara.

— Kā jums sokas ar kolektīvu? Piemēram, Kaltenes bibliotēkai vadītājus atradāt diezgan ātri, šķiet, ka šī nav nozare, kurā vakances mēnešiem stāv neaizpildītas, un cilvēki labprāt strādā bibliotēkās.

— Jā! Šad tad saņemam zvaniņus ar jautājumu, vai mums nav kāda brīva vakance, jo cilvēki savā ikdienā vēlas ko mainīt, meklējot ko vieglāku nekā līdz šim. Man nākas atbildēt ar pretjautājumu — kādēļ radies iespaids, ka mūsdienu bibliotēkā ir vieglāks darbs kā citās nozarēs? Tie droši vien ir novecojuši stereotipi, jo darbs bibliotēkā ar resursiem ir milzīgs, mums ir vairāk nekā 80 000 drukāto resursu. Turklāt, samazinoties fiziski izsniegtajam apjomam, ir jādomā, ko piedāvāt vietā. Mūsdienu cilvēkam patīk lasīt elektroniski, un līdz ar to daudz laika jāvelta piedāvājuma izstrādei, lai tas būtu atbilstošs cilvēku interesēm un vajadzībām. Šeit atkārtoti var pieminēt novadpētniecības materiālu digitalizēšanu. Tāpat ir jāizvērtē dažādu datubāzu abonēšana, jāsakārto dižlauzu datubāze tā, lai tā būtu pievilcīga lasītājiem un to izmantotu, un jārisina vēl daudzi citi jautājumi.

Bibliotēkām ir jāiepazīstas ar krājumu un jāpārzina saturs, bet mūsdienās arvien biežāk izskan fakts, ka bibliotekāra profesija ir tā, kurā ļoti maz laika atliek grāmatu lasīšanai. Mūsu galvenais uzdevums panākt, lai lasītājs lasa, uzturas bibliotēkā ilgāk.

— Kura vecuma grupa prasa vislielākās pūles, lai veicinātu apmeklētību?

— No 8. klases uz augšu jūtam kritumu. Šai paaudzei ir citi piedāvājumi — dažādas interešu izglītības iespējas un citas aktivitātes. Jūtam arī apmeklējuma kritumu, jauniešiem aizņemot studēt uz Rīgu. Arī nodarbinātiem pieaugušajiem nav laika apmeklēt bibliotēku. Varbūt te vērta domāt par bibliotēkas pieejamību ārpus darba laika. Mums ir grāmatu pakomāts, kas nodrošina iespēju saņemt grāmatas arī ārpus bibliotēkas darba laika, bet šādā veidā lasītājs tomēr iegūst mazāk, jo bibliotēkas telpas ir tās, kur intelektuāli atpūties un saņemt plašu klāstu dažādu pakalpojumu.

— Kādas jūsu domas par maziņām bibliotēkām, kā redzat to nākotni?

— Man pašai pirmā darbavietā ir mazā bibliotēka — LU Bibliotēkas Ķīmijas zinātņu bibliotēka (tagad Dabaszinātņu bibliotēka).

Uzskatu, ka mazās bibliotēkas ir ļoti vērtīgas un novadam vairāk vajadzētu palīdzēt tās attīstīt. Piemēram, bibliotēka Lībiešu krastā komplektē grāmatas par lībiešu, un tas ir ļoti vērtīgi. Pašlaik mums novadā ir 31 bibliotēka, izklausa daudz, bet arī novads ir liels. Un redzu, ka vieta būtu vēl citām dažādu ieviržu bibliotēkām.

— Kāda, jūsuprāt, ir mūsdienu bibliotēka? Vai tā maz var pastāvēt bez dažādu pasākumu organizēšanas?

— Domāju, ka nē. Mums cilvēki ir jāieinteresē, lai vispār pie mums atnāktu. Sākot strādāt, viens no pirmajiem darbiem bija izveidot tematisko piedāvājumu, ko intensīvi popularizējām, lai izveidotu sadarbību ar mācību iestādēm un mācībspēks zinātņu piedāvātās iespējas padziļināti iepazīt kādu tematiku. Parasti skolotāji izvirza tēmu, piemēram, par novada vēsturiskajām vietām vai Latvijas sastopamiem putniem, un bibliotekāri sameklē šai tēmai atbilstošus materiālus. Tēmas ir visdažādākās.

Sadarbība ar skolām un bērnu darziņiem ir ļoti laba. Un arī Bērnu bibliotēkas apmeklējums ir diezgan liels, bet gribētos redzēt lielāku grāmatu izsniegumu. Mums ir arī svarīgi, lai skolēns iemācās apieties ar bibliotēkas katalogu, datubāzēm un attīstītu šīs prasmes.

— Nobeigumā vēlējos uzdot personīgāku jautājumu, bet tomēr saistītu ar bibliotēku — kura ir pēdējā grāmata, ko esat izlasījuši un varētu ieteikt citiem?

— Šobrīd lasu Jurga Liepnieka grāmatu «Mans nabaga pirāts». Esmu sapratusi, ka tā nav lasāmiela man, grāmata pie manis stāv diezgan ilgu laiku. Izvēlējos to, vadoties pēc labajām atsauksmēm, un tā ir arī viena no TOP lasītākajām grāmatām, tādēļ to ieteikšu izlasīt arī citiem, tomēr man labāk patīk kultūrvēsturiskas grāmatas un grāmatas no zinātnisko bibliotēku krājumiem. ■

Limbažu Galvenajā bibliotēkā – tikšanās ar Gundaru Āboliņu

Pagājušajā nedēļā Limbažu Galvenajā bibliotēkā (LGB) Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstītā projektā *Iedvesmas pietura – grāmata* bija sarīkota tikšanās ar aktieri, grāmatu tulkotāju Gundaru Āboliņu. Pasākums pulcēja lielu skaitu interesentu, rīkotāji lēsa, ka ieradās vairāk nekā 120 cilvēku, rīkotājiem pat nācās meklēt papildu krēslus. – *Gundars Āboliņš ir populārs un tautā mīlēts aktieris, tāpēc paredzējam, ka interese par šo tikšanos būs liela, tomēr tik daudz cilvēku gan negaidījām. Prieks, ka viss izdevās!* – teica bibliotēkas klientu apkalpošanas centra vadītāja Zane Balode. Savukārt viesis, sarunu iesākot, pajokoja, ka ir ļoti glaimojoši lauzties uz skatuvi cauri skatītāju rindām. Viņš arī atzina, ka līdz šim lielākoties aicināts uz šādiem pasākumiem kā aktieris, un Limbažos bija viena no pirmajām reizēm, kad viņš aicināts runāt par savu tulkotāja veikumu.

Līdz šim G. Āboliņa tulkojumā iznākušas trīs grāmatas. Ivana Gončarova romāns *Oblomovs* izdots 2018. gadā. Pirms diviem gadiem pie lasītājiem nonāca humorpilnais un vienlaikus izglītojošais Vladimira Zismana darbs *Celvedis orķestra pasaulē un tās pašobelēs*, kas ļauj gūt priekšstatu, kā funkcionē simfoniskais orķestris, un iepazīt dažādus mūzikas instrumentus. Savukārt šogad iznākusi gruzīnu kinorežisora Georgija Danelijas stāstu grāmata *Pasažieris bez biļetes*. Tās centrā ir kino uzņemšanas aizkulises ar saviem kurioziem, pārpratumiem un padomju laika diktētiem paradoksiem. G. Āboliņš atzina, ka humora klātbūtne viņa tulkotajos darbos nav sagādīšanās, jo šāda rakstura literatūra arī pašam ir tuva. – *Humors dzīvē ir kā šampanieša burbulīši. Kad nav burbulīšu, tad tas vairs nav šampanietis. Visam ir savas komiskās un traģiskās puses, un būtībā tas ir viens un tas pats, atkarībā no kāda skatpunkta uz to paskatās. Es jūtu šo domāšanas veidu, uzveru to frekvenci, ko autors man raida.*

Ne viens vien pasākuma apmeklētājs bija paņēmis līdzi kādu no tulkotājiem darbiem, lai tikšanās noslēgumā lūgtu aktiera autogrāfu. Limbažniecei Aijai Penkai ļoti patikusi grāmata par orķestra pasauli. – *Man kā mūziķei tas raisīja atmiņas par savulaik piedzīvoto – arī ir braukts uz ārzemēm tā, kā padomju laikos brauca. Katrs varbūt grāmatā novērtēja ko citu, bet, kad pats esi bijis tādā situācijā, piesaista tieši tas. Arī limbažniece Anita Mellepe lasījusi G. Āboliņa tulkotos darbus un sprieda, ka viņa veikums šajā*

Aktieris un tulkotājs Gundars Āboliņš pasākuma dalībniekiem nolasīja fragmentus no romāna *Oblomovs*, ļaujot salīdzināt, kā vieni un tie paši teikumi skan viņa tulkojumā un grāmatā, kas izdota pirms vairāk nekā 60 gadiem

jomā, iespējams, ir pamanīts pārāk maz. – *Esmu sajūsmā par viņa humora izjūtu un arī to, cik atbildīgi viņš tulko. Viņš jau intervijās ir stāstījis, kā meklē īstos vārdus. To var just, un dažreiz lasot domāju – interesanti, kā tas ir skanējis oriģinālvalodā.*

G. Āboliņš grāmatu tulkošanu sauc par savu hobiju, kam pievēršas tad, kad var atvēlēt tam laiku. – *Tulkoju to, kas man pašam patīk. Esmu brīvāks nekā profesionāli tulkotāji, kuriem ir līgumi ar izdevniecībām, termiņi un visas pārējās saistības. Es tulkoju sava prieka pēc. Sadarbojos ar mazu izdevniecību «Upe tuviem un tāliem», un man ļoti patīk. Sācies gan viss ar nepieciešamību pielāgot romānu un lugu tekstus iestudējumu vajadzībām. Pats pirmais bijis Vladimira Nabokova romāna *Karalis, dāma un kalps* dramatizējuma tulkojums, pēc kura pirms jau vairāk nekā 20 gadiem Jaunajā Rīgas teātrī iestudēta izrāde *Viņš, viņa un Francis*. Līdzīgi tulkojumi teātrim veikti arī turpmāk, un arī *Oblomovs* sākotnēji tulkots tikai daļēji – tik daudz, cik bijis nepieciešams izrādei. Lai gan šis romāns latviski jau izdots pagājušā gadsimta 50. gadu beigās, sapratuši, ka tas skatuves tekstiem neder, tāpēc aktieris apņēmies daļu romāna iztulkot no jauna. – *Jārēķinās ar to, ka skatītājam teksts ir jāuztver klausoties. Nav iespēju vēlreiz pārlasīt, kā tas būtu grāmatā. Turklāt teātrī ir tāds nerakstīts likums – visu, ko var nospēlēt, nevajag runāt. Tas nozīmē, ka izrādē teksta ir mazāk. To, kas grāmatā ir jāapraksta, uz skatuves ar dažādiem teatrāliem līdzekļiem var attēlot. Nav jāskaidro, kāds izskatās galds un kāds ir tā klājums, to galdu uz skatuves vienkārši noliek. Iestu-**

dējums guva panākumus, teātra repertuārā tas ir joprojām, un, iespējams, tādēļ grāmatizdevējiem radās doma to atkal piedāvāt lasītājiem. Tāpēc aktieris apņēmies iztulkot grāmatu pilnībā.

Noskaidrojais, ka LGB pieejams arī senais tulkojums, viesis lūdza to sameklēt un nolasīja fragmentus gan no tā, gan sava tulkojuma, lai demonstrētu, kā ar pareizi izvēlētiem vārdiem var atdzīvināt tekstu, piešķirot tam īpašu noskaņu. Viņš vērtēja, ka tulkotājs var gan sabojāt ļoti labu darbu, gan to pacelt. – *Es interpretēju, atzišos. Neesmu par to, ka katrs vārds jātulko tieši tā, kā tas uzrakstīts. Man ir svarīga kopējā bilde. Lai labi skan un lai lasītājam iztēlē rodas aina, uzbūras tā situācija. Protams, respektēju to, ko autors ir gribējis pateikt, bet reizēm jālieto mazliet citi vārdi. Daudzus latviešu valodā nemaz precīzi nevar iztulkot, tālāk šad tad lūdzu arī padomu pazīstamiem tulkotājiem.*

Vaicāts, vai arī šobrīd viņš strādā pie kāda jauna tulkojuma, aktieris apliecināja, ka vienam patlaban ir pieķēries. Dažādos nelielos tulkojumus viņš veicot laiku pa laikam. – *Tas palīdz kopt savu valodu, uzturēt runas higiēnu, kas aktierim ir svarīga, jo valoda ir viens no šīs profesijas instrumentiem. Bieži vien lietojam dažādus svešvārdus, bet patiesībā jau nav nekā tāda, ko mēs savā dzimtajā valodā nevarētu izteikt. Kad pie tā piedomā, vari savu valodu izkopt, attīstīt, bagātināt. Un ja tomēr kādam vārdam nav tulkojuma, tad taču vari to izdomāt! Tas ir radošs process, un tāpēc man tas patīk, – atzina G. Āboliņš.*

Aigas VENDELIŅAS-ĒKES
teksts un foto

Būt dabā un iemūžināt tajā saskatītos brīnumus

Līdz mēneša beigām Puikules bibliotēkā var pagūt aplūkot limbažnieces Aijas PELEKĀS dabas fotogrāfiju izstādi *Purva bagātības meklējot...* Autore tai izraudzījusi darbus, kas tapuši, staigājot pa purviem, tostarp Purezera purvu Puikulē, kur kopš bērnības pavadītas vasaras un brīvais laiks. Aija pamana un iemūžina brīnumainus sīkumus, ko daudzi ikdienā varbūt pat nepamana, – zirnekļu tīklu ar rasas pilieniņiem, skaistu sūnas kumšķīti, nelielu glotsēni vai kukaiņi. Ar Puikuli saistās vēl kāda sarunbiedres aizrašanās. Proti, pēdējos gados viņa pievērsusies tauriņu uzskaitē noteiktā teritorijā (transektē) šī purva apkaimē. Saprotais, ka ieraudzītos lidonišus viņa iemūžina.

Pieiet solīti tuvāk un izpētīt

Puikules bibliotēkā skatāmā (pirms tam tā bija iekārtota vietējā tautas namā) ir pirmā A. Pelēkās personalizētā izstāde. Tieši Puikules tautas nama vadītāja Ziedīte Jirgensone uzrunāja Aiju parādīt savus darbus. Un nu viņa saka: – *Jūtos gandarīta, ja kāds gūst prieku, skatoties manus veidotos attēlus.*

Fotografēt Aijai patīcis jau no bērnības, ar šo mākslu aizrāvusies arī viņas vectēvs un tēti. Visi kopā arī attīstījuši bildes. Tad apkārt notiekošā iemūžināšanai pievērsusies kopā ar draudzeni Lailu (abām tolaik bija fotoaparāti *Smena*). Pašas arī attīstījušas safotografēto. Palēnām lūkošanās caur objektīvu kļuva neatņemama dzīves sastāvdaļa; laika gaitā mainījušies tikai fotoaparāti. Kameras redzeslokā biežāk bija sadzīve, vēlāk bērni. Ar laiku Aija pievērsusies dabas iemūžināšanai. Tā viņai ir ļoti nozīmīga. – *Būt dabā ir mana eksistenciāla nepieciešamība. Tur gūstu enerģiju un mieru,rodu iekšēju harmoniju. Turklāt man ik pa laikam vajag pabūt vienatnē, un kur vēl labāk to darīt, ja ne dabā, kas mani iedvesmo. Tur saskatu visādus brīnumus, – stāsta A. Pelēkā. Ik dienu var ieraudzīt kaut ko jaunu, un tas ir interesanti. – Man vispār patīk pieiet solīti tuvāk. Tā var ieraudzīt ikdienišķajā brīnumainas lietas. Katrs sīkums ir fantastisks!* Patlaban sarunbiedre fotogrāfe ar telefonu, taču viņas sapnis ir iegādāties profesionālo fotokameru, lai detaļas, piemēram, bites kājas un medus kausiņus pie tām, varētu iemūžināt vēl smalkāk. Katrā biotopā visos gadalaikos ir gana ieraugāmā un pētāmā. Pavasarī un vasarā – tauriņi, bet rudenī un ziemā – dažādas sēnes, īpaši glotsēnes, kuru skaistumu dažkārt var ieraudzīt, tikai nofotografējot un palielinot attēlu labākai redzamībai. Iemūžinot dabu, fotogrāfe vienmēr cenšas noskaidrot, kā sauc (sēni, kukaiņi, augu vai kaut ko citu) konkrēto modeli.

Kovidpandēmijas laikā Aija, vecākā dēla Kristapa pamudināta, mācījās fotokursos. Dēls, pats šo mākslu apguvis, arī mammu mudināja uz kvalitāti savos darbos. Aija atzīst, ka Kristaps ir viņas līdz šim bargākais kritiķis un daudzas vērtīgas nianšes viņai iemācījis. – *Ja sākotnēji bažījies par fotokursiem, nu esmu laimīga un ļoti pateicīga viņam par iedrošinājumu. Fotogrāfs Andrejs Kozlovs bija ne tikai fantastisks pasniedzējs, bet vienkārši iedvesmojošs cilvēks. Kursos Aija radusi apliecinājumu tam, ka jau iepriekš daudz ko intuitīvi darījuši pareizi. Turklāt arī pasniedzējs iedvesmojis un iedevs spēkus.*

Tauriņu vērojumi Puikulē

Dodoties pastaigās pa ierastajiem maršrutiem, Aija sākusī pamanīt vairāk. Reiz, ejot gar Limbažu Liel ezeru, ieraudzījusi

Daba limbažnieci
Aiju Pelēko
iedvesmo un
līdzvaro

uz takas nokritušus divus it kā kopā salīpušus tauriņus. Redzamo nofotografējusi un mājās mēģinājusi noskaidrot, kas tie tādi. Izrādās, dzeltenie alksņu lapsprīžmeši (naktstauriņi). Kukaiņiši ieinteresēja, un limbažniece sāka meklēt vairāk informācijas par tiem. – *Vēl pirms dažiem gadiem man šķita, ka Latvijā mājā tikai trīs tauriņi – dzeltens, balts un raibs. Bet ir tāda daudzveidība – 122 dienastauriņu sugas!* Vienā purva pārgājienā pirms dažiem gadiem satikusi entomologu Kristapu Vilku, kurš, pārsteigts par Aijas ieinteresētību tauriņos, uzaicināja viņu piedalīties kursu ciklā iesācējiem. Pirmajā gadā apradusi ar plašo informāciju un jaunajiem terminiem, bet nākamajā gadā aizrāvusies tik ļoti, ka eksāmenā saņemusi augstāko novērtējumu un dāvanā no pasniedzēja – tauriņu enciklopēdiju. Dažkārt atšķirības starp diviem tauriņiem ir ļoti sīkas, tādēļ sarunbiedre gandarīta, kad kursos apgūto izdodas ieraudzīt dabā. Viņa priecājas, ka veicies redzēt brīnumus, piemēram, kā ošu plavrajenis dējis oļiņas, kā no tām 16. dienā attīstījušies kāpuri, kā no spāres nimfas iznācis pieaugušais īpatnis, kā oļiņas dējis sisenis. Viņa cer, ka reiz izdosies arī skatīt, kā no kūniņas izvērtīsies jau pieaudzis tauriņš. Puikulē limbažniece izraudzījās maršrutu, kur regulāri veic tauriņu monitoringu, piefiksējot tobrīd tur sastaptos un noteiktos lidonišus. Aija lēš, ka no Latvijā sastopamajām dienastauriņu sugām viņa varētu būt novērojusi un iemūžinājusi vismaz pusi. Šogad Puikulē novērojusi arī aizsargājamo un ne tik bieži sastopamo lielo skābepu zeltainīti. – *Ir ļoti liels prieks, kad ieraugi kaut ko tādu, kas līdz šim nav satikts. Dāļa sugu mūspusē gan nav sastopama. Piemēram, eglāju samteni pērn satikusi Slīterē. Zināms, ka entuziasti rīko tauriņu meklēšanas braucienus uz dažādām Latvijas vietām. Sarunbiedrei pagaidām nav sanācis tādos piedalīties. Zinot Aijas aizraušanos, gan radi, gan draugi un kolēģi arī sākuši cītīgāk lūkoties taureņos, tos iemūžināt un sūtīt viņai attēlus ar lūgumu noteikt sugu. – Priecājos, ka vēl kādam tas patīk. Starp citu, gājienos pa mežu viņai nereti piebiedrojas brālmeita Elza, kurai arī patīk skatīties sīkumiņā. Īsts kukaiņu fans ir deju kolēģes meitiņa Elīza, no kuras aizrautības Aija iedvesmojas. No abiem pašas dēliem interese par dabu, purviem, mežiem un to fotografēšanu pagaidām jūtama Kristapā. Rūdolfs atbalsta un priecājas.*

Starp citu, purvus Aija iemīlēja, pateicoties brālīsvaiņai Ilzei Ozolai, kura ir šīs ekoloģiskās sistēmas pētniece un uz purviem organizē arī ekskursijas. – *Purvā ir*

cita pasaule nekā mežā. Plašums un miers, arī augu daudzveidība. Te ir sava magija jebkurā gadalaikā. Saullēkts purvā ir enerģijas bumba! Pēc tam šķiet, ka varu kalnus gāzt.

Iekrāsot dzīvi

Pašas iemūžinātos tauriņus (norādot sugas) A. Pelēkā apkopojusi fotogrāmatā albumā, lai var rādīt vai dāvināt radēm, draugiem, kolēģiem. Tādu viņa izveidojusi arī par purviem un tajos iemūžinātajiem brīnumiem, bet tapšanās procesā ir albums par mežā fotografēto. Savas bildes viņa izmanto arī kā apsveikuma kartītes, dāvanas. Ideju, kā vēl izmantot bildes, ir daudz, bet visam nepietiek laika. Vakaros jāpagūst ne tikai izšķīrot foto, bet arī meklēt informāciju, novērotās sugas reģistrēt vietnē *Dabasdati.lv*. Tas prasa laiku.

Papildus uzskaitītajam Aija pēta savu kuplo dzimtu (gan no mammas, gan tēta puses), personālijas. Viņai jau uzticēti daudzi vēsturiskie materiāli, ko cenšas sastrukturizēt. Ik pa laikam nāk klāt jauna informācija, ko sarunbiedre vēlas izziņāt padziļinātāk. Piemēram, pateicoties Vidzemes lībiešu dzimtu pētniecei Rasmai Noriņai, uzzināts, ka Aijas dzimta cieši saistīta pat ar vairākām. – *Esmu tikai pētniešanas sākumā. Nezinu, cik gadu tam visam vajadzēs. Dzimtāskoki ir veidoti, taču vēlās, lai jaunajiem paliek plašāka informācija par dzimtas personībām, – ko katrs darījis, kādi likteņi bijuši, ne tikai vārdu un uzvārdu. Pētniecībai palīdz arī limbažnieces darbs – viņa jau vairāk nekā divdesmit gadu strādā Valmieras zonālajā valsts arhīvā.*

Vēl vienai sirdslīdai – tautiskās dejas, kas bija atlikta malā kopš 1. klases (nācās izvēlēties starp mūzikas skolu un dejas skolu). Aija tām no jauna pievērsusies pirms vairākiem gadiem. Līdz tam priecājusies par dēlu Kristapu un Rūdolfa aizraušanos un uzstāšanos koncertos. Par atgriešanos dejošanā viņa lielu paldies saka saviem dēliem, viņu atbalstam, tāpat Edžum Arumam, kurš nenobijās pilnīgu iesācēju paņemt deju uzvedumā *No zobena saule lēca*. Sākums gan nebijis viegls, bet vēlme un gribasspēks piedalīties bija liels. Dejošana sarunbiedrei pavērusi atkal citu pasauli, sagādājusi jaunus un interesantus piedzīvojumus. Šobrīd viņa dejo Salacgrīvas vidējās paaudzes deju kolektīvā *Tingeltangels*. – *Man patīk iekrāsot dzīvi, – par saviem vaļaspriekiem teic A. Pelēkā.*

Līga LIEPIŅA
Kristapa PELEKĀ foto

Staicele Latvijas dzimšanas dienu svinēja kopā ar rakstnieci Līgu Rozentāli

Staiceles bibliotēkā Latvijas dzimšanas dienas svinības noritēja kopā ar vietējās pirmskolas izglītības iestādes audzēkņiem un grāmatas *Dāvana Latvijai* autori Līgu Rozentāli jeb, kā bērni teica, ar cilvēku, kurš smuki raksta.

Atraktīvā sarunā noskaidrojām, kas ir valsts, kā tā *dzimusi*, kā mēs varam apsveikt un samīļot Latviju. Rotaļās un spēlēs sapratām, kas mums patīk Latvijā, – mājas un ģimene, draugi, Rīga, karogs, egles, visgaršīgākās kūkas, kaķi un suņi.

Ar dzijas kamolu veidojot Latvijas karogu, katrs bērns izteica novēlējumu valstij dzimšanas dienā. Starp vēlējumiem skanēja, lai nebūtu vētru, lai nenojauc Brīvības pieminekli, lai būtu liela kūka, priecīgi cilvēki, daudz ģimeņu, lai visi dzīvo laimīgi. Pati L. Rozentāle visiem mazajiem novēlēja lasīt grāmatas,

jo tikai lasot aug gudri un valstij vajadzīgi cilvēki.

Tikšanās noritēja Staiceles radošo sieviešu kluba *Stazele* un Valsts kultūrkapitā-

la fonda finansētajā projektā *Daba bērnu literatūrā*.

Anita STROKŠA,
Staiceles bibliotēkas vadītāja

Dienā pirms Latvijas 105. jubilejas Staiceles bibliotēkā pie mazajiem lasītājiem ciemojās bērnu grāmatu autore Līga Rozentāle (no kreisās)

“Vakars burvīgu dāmu sabiedrībā”

INESE ELSIŅA

Tā aizvadītajā otrdienā Cēsvalnes bibliotēkā tika pieteiktas literātes Anda Līce un viņas meita Elīna.

— Anda Līce ir dzejniece, publiciste un rakstniece, un iztālēm varētu padomāt, ka Elīna iet mammas pēdās. Viņa tomēr iemin pati savu redzamu taku — ir dažādu mūzikas instrumentu pavēlniece, multiinstrumentāliste un dziesminiece, — ievadot sarīkojumu, viesnās pieteica mājasmāte Vēsma Nora.

Anda Līce iezīmēja tikšanās formātu: — Elīna šoreiz nedziedās un nerunās (viņai nav balss), savukārt es runāšu par mums abām, un viņa par mums abām spēlēs.

Tikšanās gaitā dzirdējām ar stabuli un mutes armonikām spēlētās melodijas; Anda Līce, pirmkārt, pievērsās esošajam laika nogrieznim — novembrim.

— Novembris latviešiem ir gada pilnākais mēnesis, — viņa akcentēja. — Tajā ir divi valsts svētki, Ojāra Vācieša piemiņas diena, un kopumā tas ir svītras mēnesis, kad visi novelkam kādu svītru zem tā, kas ir iegūts dārzā, druvā, dravā, tekstos, mūzikā — tāpat skaists bilances laiks.

Esmu Ojāra Vācieša laikabiedre, un Ojāra Vācieša neticamais starojums, vēl šai saulē esot, savā laikā skāra arī mani. Viņu lasot, man joprojām ir sajūta, ka visi vēl neguļ. Un ja tumsa kļūs nepanesama, man būs viens apgaismots logs. Gaiss jau neizvēlas, kam starot: cilvēkiem spēka gados, jauniešiem, veciem ļaudīm vai bērniem, kas rāda uz to ar pirkstiņu, jo vēl neprot izrunāt tās vārdu. Gaiss sevi izdājā visiem, un tāda ir arī Ojāra dzeja — liela mīluma, izbrīna un arī taisnu dusmu pilna. Tik stipra degšana ir tad, kad netiek žēlota malka. Ojārs garīgi dega, dzirksteles augstu un tālu svaidīdams. Kas bija tas, kas viņam nemitīgi lika sevi bīstīt kā pagali uguni? Liktenis? Paša dots vai no augšienes saņemts uzdevums? Nevar taču būt, ka viņš nezināja

— Zinu, kad pienāk rudens, man atkal rakstīsies dzejoļi, — tikšanās laikā atklāja Anda Līce. No labās — Elīna Līce. AGRA VECKALNIŅA foto

nežēlīgo likumu, ka citiem dāvāto gaismu un siltumu būs jāsamaksā ar saviem pelniem...

Anda Līce citēja Ojāra Vācieša dzejas rindas: “Cilvēces saprāt, / Ko jūs tik svarīgu darāt, / Ka jūsu ugunsdzēsēji atbrauc / Stundu pēc ugunsgrēka.” Klātesošajiem viņa lika aizdomāties par to, ka šodien ir līdzīga situācija — ugunsdzēsēji, kas sevi par tādiem uzskata, nebrauc, tie kavējas un pa to laiku deg vesela valsts: — Deg zeme, tad uzliesmo vēl viena valsts, tiesa gan mazāka, bet vai tādēļ mazāk svarīga? Un ziniet, ugunsdzēsēji joprojām nebrauc. Mums visiem vajadzētu pasaules politikiem uzdot jautājumu, ko viņi gaida? Ko gaida? Vai viņi gaida pasaules ugunsgrēku? Lielus tirānus sauc par romantiķiem, jo viņi redz izdomātu pasauli. Un šīs pasaules augšā viņi redz sevi.

Anda Līce minēja, ka šobrīd daudz lasa: — Esmu atbrīvojusies no daudzām citām lietām un bez nožēlas lasu, jo kaut kad taču cilvēkam jādara tas, ko viņš vēlas! Ziniet, Ojārs Vācietis dzīvoja pēc principa, ko savulaik pieminēja

Kurts Frīdrihsons, proti, ka dzīvē svarīgas ir divas lietas — distancē un maigums. Abas šīs lietas mums šodien trūkst.

Literāte pieminēja arī ebreju izcelsmes poļu rakstnieku Marcinu Viņu, kura ģimene Polijā piedzīvoja ebreju vajāšanas. Grāmata “Lietas, kuras es neizsviedu” atstāj īpašu maigumu, ar kādu mēģināt izprast tuvākā cilvēka likteni, stāstot par pēckara paaudzes apsolīto, skaisto dzīvi, kas lēnām aiziet.

— Izlasīju arī mākslinieka Vinsenta van Goga vēstules brālim, — turpināja literāte. — Un esot Amerikā, man bija iespēja nopirkt Vinsenta van Goga darbu plakātus, tā tiku pie gleznotāja saulespuķēm un trakojošajām debesīm. Tur ir tāda dabas izjūta! Esmu ievērojusi, ka mēs nereti sevi par daudz pazeminām, jā, mēs esam putekliši, bet ļoti prieviliģēti.

Pēc Saulcerītes Vieses grāmatas “Mūžīgie spārni” pārlasišanas, Anda Līce piefiksējusi šādu savu domu: “Dzejoļi, kas rodas, pateicoties neizbēgamajai un nežēli-

gajai svētībai, ko sauc par rētām, ir tik blīvi, kāds mēdz būt vienīgi biežais un tumšais viršu medus un trejdeviņu ziedu balzams, ko liek uz pušumiem, lai ātrāk dzīst.”

Patikama, inteliģenta kamerstila noskaņa bibliotēkā turpinājās, un Cēsvalnē dzīvojošā literāte arī atzina: — Ja es vēl kur savā mūžā gribētu aizbraukt, tad tā būtu Ukraina. Esmu tur vairākas reizes bijusi, un man Ukraina palikusi dziļi atmiņā. Vakaros tur ir tumīga, bieža, silta tumsa. Esmu bijusi rudenī, kad ir augļu laiks un ceļmalās tirgo augļus un dārzeņus. Tādu es redzu šo zemi ar milzīgu auglību, par kuru mēs varam tikai sapņot. Auglīgākajās vietās melnzemes kārtā tur ir 1,20 metri. Mums Latvijā jau ļoti laba zeme ir 20 cm biezumā. Esmu ievērojusi vēl ko — ukraiņu tautasdziesmas parasti ir skumjas, bet dejas — ugunīgas un trakas. Tautas temperaments istenojas ar milzu ātrumu un noteiktā žanrā. Šad tad uzlieku video, kur kadros mainās Ukrainas dažādu novadu tautas tērpi. Tā ir milzu bagātība, vienreizēja tauta!

Grāmatu un ideju izplatīšana

Rīt, 15. novembrī, Madonas novada bibliotēkā notiks seminārs Madonas un Vairākānu novadu pašvaldību un skolu bibliotēku darbiniekiem.

Par nozares darba aktualitātēm vispirms runās iestādes direktore Imelda Saulīte un metodiskā darba vadītāja Daiga Puķīte.

Preventīvs darbs ar bibliotēkas krājumu – tā būs Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) krājuma konservācijas ekspertes Austras Aizpurietes tēma. Viņas kolēģe Diāna Rudzīte vēstīs par bibliotēku statistiku – no datu iesniedzēja līdz datu lietotājiem. Klātesošie ieklausīsies informācijā par Latvijas Bibliotēku portālu: grāmatām, grāmatniekiem un latviešu grāmatas piecsimtgadī (referēs Anna Iltnere, LNB Bibliotēku attīstības centra tīmekļa resursu redaktore).

Par novadniekiem grāmatizdevējiem stāstījumu sagatavojusi Madonas novadpētniecības un mākslas muzeja vēsturniece Laimdota Ivanova. Novada bibliotēkas bibliotekāre Iluta Stanga informēs par virtuālo izstādi "Grāmatas gadsimta pietūrā – Madonas bibliotēkā".

Ar poligrāfiju Madonā šodien un tipogrāfijas "Erante" darbību klātesošos iepazīstinās šīs tipogrāfijas valdes priekšsēdētājs Jānis Eriņš, savukārt apgāda "Jumava" vadītājs Juris Visockis informēs par apgāda izdevējdarbību jaunajā piecsimtgadē.

Notiks arī grāmatas "Lazdonietis Harijs. Laikmets viena cilvēka acīm" atvēršanas svētki, tikšanās ar autori Jolantu Āboltiņu un apgāda "Jumava" grāmatu galds.

Komiksu izstāde bibliotēkā

Madonas novada bibliotēkas Bērnu literatūras nodaļā līdz novembra beigām iespējams aplūkot komiksu izstādi.

Tās darbi tapuši tepat bibliotēkā, pateicoties Madonas novada pašvaldības jauniešu iniciatīvu konkursa atbalstītajam projektam "Vizuālu stāstu laboratorija: komiksu un zinu darbnīca".

Kopā ar mākslinieci Viannu Mariu Staņislavsku tika īstenotas trīs radošas nodarbības, kurās interesentiem bija iespēja gan pašiem rīkoties, gan uzzināt vairāk par komiksiem un to dažādajām izpausmēm. Izstādes laikā skatītāji rōsināti ne tikai aplūkot radītos darbus, bet arī paši iemēģināt roku komiksa tapšanā!

INESE ELSIŅA

Amatu skolas darbi Madonā

Madonas novada bibliotēkas konferenču zālē novembrī izlikta Sarkaņu pagasta tautas nama "Kalnagravas" Sarkaņu Amatu skolas aušanas pulciņa darbu izstāde.

Izstādē "Latvijas rudens" apskatāmi Dairas Drozdovas, Ivetas Bonštetes, Mirdzas Akmentiņas, Agnijas Ozolas, Līgas Kubas, Dainas Ārentes, Aleksandras Lāces, Ingas Sudāres-Špunes, Ivetas Zariņas, Andras Vanagas un Ērikas Novožilovas austie lakati un segas. Latvijas dzimšanas dienas mēnesī izstāde priecē ar krāsām, meistarību un sirds siltumu!

Salacgrīvā atver grāmatu par zvejniecības vēsturi

Nēģu dienas priekšvakarā Salacgrīvas bibliotēkā notika grāmatas "Gar jūras zeltmirdzošo krastu" atvēršanas svētki. Tie pulcēja mūsu dzimtā krasta vēstures entuziastus, jo jūra un zvejniecība ir tie stiprie balsti, uz kuriem gadu simteņos turējušies piekrastnieki.

Pati grāmata atklāj divus laikmetus Latvijas zvejniecības vēsturē. Pirmo – laiku pēc Latvijas valsts nodibināšanas un 20. gadu zvejnieku sūro ikdienu – dokumentējis žurnālists Mārtiņš Sams (1892-1941), apstaigājot Baltijas krastu no Kuršu kāpām līdz sābriem igauņiem. Šī talantīgā rakstnieka un fotogrāfa mūžs noslēdzās moku ceļos izsūtījumā Kirovas apgabala Ļesnoje ciemā. Otro – sociālisma "ziedu" laikus pagājušā gadsimta 60.-80. gados – ar savu fotoaparātu tvēris fotomākslinieks Valdis Brauns, kurš ar mocīti devies vairākdienu izbraucienos "gar jūras zeltmirdzošo krastu". Lūkojoties viņa turpat 90 fototvērumos, pretim raugās skarbi piekrastes zveji, zivju sievas pie tīkliem un romantikas apdvesti piejūrieši, kam jūra ir vienīgais maizes avots. Grāmata uzmundrina, "sapurina" pārvarēt pelēko ikdienu, it īpaši veļu laikā.

Atvēršanas svētkos neiztika bez profesionālā vēsturnieka un jūrlietu pārzinātāja Andra Cekula panorāmiskā skata uz laiku, kad te bija vērojama dzišanās pēc kārtējā "žiguļa" un "lielā rubļa". Viņš savā grāmatas priekšvārdā min arī tos izkropļojumus piekrastnieku domāšanā, ko tiem uzspieda zvejnieku kolhozu iekārta.

Par labu esam izdevumu novērtēja Bibliokuģa "Krišjānis Valdemārs" lieldraugs viceadmirālis Gaidis Andrejs Zeibots, aicinot neaizmirst, ka atjaunotās Latvijas jūrlietu sistēmu radīja tieši zvejnieki ar savu latviskumu un profesionālo briedumu.

Par saknēm lika aizdomāties Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas direktore Venta Kocere, jo tieši no viņas gādībā esošās Mišņa bibliotēkas nāk pamats šai grāmatai – 1932. gadā izdotā M. Sama brošūra "Latviešu jūras zvejnieki" a/s "Valters un Rapa" izdevumā.

Limbažu novada Kultūras pārvaldes vadītāja Evija Keisele jauno grāmatu jau vērtēja profesionāli – kā kultūrvēstures pieņemumu un rosinājumu piekrastnieku dzīvi un darbu nenogurstoši dokumentēt arī mūsdienās, jo pāri gadu lokiem šiem centieniem ir nenovērtējami liela pievienotā vērtība.

Katrs, kurš iet jūrā, sapratīs, ka šāds laikmeta tvērums ir cieņas un apbrīnas vērts. To izjuta arī grāmatas autori, kuri tika bagātīgi aplaimoti ar atzinības un pateicības vārdiem. Izdevums tapis Salacgrīvas pagastā reģistrētajā "Jāņa Lapsas piemiņas biedrībā", un tā iznākšanu pilnībā finansējis Zivju fonds. **LAV**

Gints Šimanis

Virtuālā pastaigā iepazīst Dobeli

Pēc videofilmas noskatīšanās – muzikāls sveiciens no ansambļa «KPPT» zēniem.

Videofilmas «Virtuālā pastaiga pa Dobeles novada kultūrvēsturiskajām vietām» prezentācija Dobeles novada centrālajā bibliotēkā trešdien bija pulcējusi visai daudz apmeklētāju.

Kā pirms videofilmas noskatīšanās pastāstīja bibliotēkas pakalpojumu nodaļas vadītāja, viena no projekta idejas autorēm Janīna Safranoviča, projektu videofilmas izveidošanai novada Kultūras pārvaldes projektu konkursam pavasarī ir iesniegusi biedrība «Gaismas koks», kurai viens no mērķiem ir popularizēt novada kultūrvēsturiskās vietas. Biedrība darbojas jau astoņus gadus, un tajā ir iesaistīti gandrīz visi novada bibliotekāri. Šajos

astoņos gados ir jau realizēti 16 projektu.

Videofilma skatītājus aizved izzinošā pastaigā pa Dobeles ievērojamākajām vietām - Tirgus laukumu, luterāņu baznīcu, Dobeles Atbrīvošanas pieminekli, Dobeles Pili, tiltu pār Bēzres upi.

Sākotnēji, projektu iesniedzot, filmas nosaukumā ir bijusi minēta tikai Dobeles, taču filmas veidošanas gaitā nosaukumā ir ticis ietverts viss Dobeles novads, stāstīja Janīna Safranoviča.

- Virtuālā pastaiga noteikti ir jāturpina, jau izejot ārpus Dobeles robežām, jo novadā ir ļoti daudz kultūrvēsturisku vietu, par kurām stāstīt.

Gribējām filmas skatītājos arī radīt patriotismu, lepnumu par novadu, jo mana Latvija sākas Dobelē, mana Latvija sākas Dobeles novadā. Mums ir, ar ko lepoties.

Videofilmas veidošanā tika iesaistīts videooperators Kaspars Krauze un Dobeles novada muzeja darbinieces. To varēs noskatīties bibliotēkas sociālo tīklu kontos - Youtube, Facebook -, un šī filma papildinās bibliotēkas novadpētniecības krātuvi.

Pēc filmas noskatīšanās ar muzikālu sveicienu klātesošos

iepriecināja Raimonds Bulmers un zēnu ansamblis «KPPT».

- Pieredzes apmaiņas braucieni pie kolēģiem tepat Latvijā vai Igaunijā un Lietuvā vienmēr dod jaunas, mūsdienīgas idejas, ko varam ieviest savā bibliotēkā, - pasākumā teica bibliotēkas direktore Lana Volante. Arī virtuālās realitātes brilles, ko tagad izmanto bibliotēkas darbā gan ar bērniem, gan pieaugušajiem, ir viena no jaunajām idejām, kas radusies, smeloties pieredzi pie Lietuvas kolēģiem Plūņģes bibliotēkā. Pasākuma noslēgumā ikvienam bija iespēja tās izmēģināt.

Anita Banzīņa
Autores foto